

Dosarul nr. 3ra-1131/23
2-23161127-01-3ra-19112023

Prima instanță: Judecătoria Edineț, sediul central (jud. N. Bobu)
Instanța de apel: Curtea de Apel Bălți (jud. S. Procopciuc, E. Grumeza, N. Chircu)

ÎNCHEIERE

19 noiembrie 2023

mun. Chișinău

Curtea Supremă de Justiție

Completul de judecată, în componența
Președinte, judecător
Judecători

Aliona Miron
Ion Malanciuc
Diana Stănilă

examinând admisibilitatea recursului depus de Partidul Politic „ȘANSĂ”,
în cauza de contencios administrativ, intentată la cererea de chemare în judecată
depusă de Partidul Politic „ȘANSĂ” împotriva Consiliului Electoral al
Circumscripției Electorale raionale Briceni nr. 6, terț Comisia Electorală Centrală cu
privire la anularea actului administrativ și obligarea emiterii actului administrativ
privind infirmarea rezultatelor alegerilor generale locale și solicitarea Comisiei
Electorale Centrale aplicarea prevederilor art. 176 din Codul electoral,

împotriva deciziei din 18 noiembrie 2023 a Curții de Apel Bălți, prin care s-a
casat integral hotărârea din 15 noiembrie 2023 a Judecătoriei Edineț, sediul central
și s-a emis o nouă decizie, prin care s-a declarat inadmisibilă acțiunea înaintată de
Partidul Politic „ȘANSĂ”,

c o n s t a ț ă :

La data de 13 noiembrie 2023, Partidul Politic „ȘANSĂ” (în continuare – P.P.
„ȘANSĂ”) a înaintat în instanța de judecată contestație împotriva Consiliul
Electoral al Circumscripției Electorale raionale Briceni nr. 6 (în continuare –
CECER Briceni nr. 6) cu privire la anularea actului administrativ și obligarea
emiterii actului administrativ privind infirmarea rezultatelor alegerilor generale
locale și solicitarea Comisiei Electorale Centrale aplicarea prevederilor art. 176 din
Codul electoral.

În motivarea contestației reclamantul P.P. „ȘANSĂ” a invocat că prin hotărârea
Comisiei Electorale Centrale (în continuare – CEC) nr. 1108 din 04 iulie 2023 a fost
stabilită data alegerilor locale generale pentru data de 05 noiembrie 2023. Prin
hotărârea CEC nr. 1165 din 09 august 2023 s-a aprobat lista partidelor politice,

înregistrate la Î.S. „Agenția Servicii Publice”, care au dreptul să participe în alegerile locale generale din 05 noiembrie 2023, P.P. „ȘANSĂ” fiind inclus în listă la poziția nr. 52.

Reclamantul a menționat că, la 06 octombrie 2023 prin hotărârea CEC nr. 1411 a fost confirmată persoana responsabilă de finanțe (trezorier) din partea P.P. „ȘANSĂ” pentru perioada campaniei electorale a alegerilor locale generale din 05 noiembrie 2023.

Astfel, a indicat că, P.P. „ȘANSĂ” în calitate de concurent electoral, și-a înregistrat candidații la funcția de primari și candidații la funcția de consilier locali/raionali/municipali practic în toate circumscripțiile electorale, pe toată țara fiind înregistrați 9236 candidați la funcția de consilieri locali/raionali și 659 de candidați la funcția de primari. În CECER Briceni nr. 6 din partea P.P. „ȘANSĂ” au fost înregistrați 337 candidați la funcția de consilieri și 20 candidați la funcția de primari, fiind demarată campania electorală.

Reclamantul a susținut că, prin dispoziția Comisei pentru Situații Excepționale (în continuare – dispoziția CSE) nr. 92 din 03 noiembrie 2023, a fost anulată înregistrarea tuturor candidaților P.P. „ȘANSĂ” din toate circumscripțiile cu obligarea organelor electorale de a aplica în dreptul fiecărui candidat exclus ștampila „Retras”, respectiva dispoziție fiind contestată de reclamant.

A invocat că, prin demersul din 04 noiembrie 2023, P.P. „ȘANSĂ” a atenționat toate consiliile electorale de circumscripție raionale și municipale despre contestarea dispoziției și despre inadmisibilitatea punerii în aplicare a deciziei de retragere a candidaților P.P. „ȘANSĂ”. Potrivit ultimelor sondaje de opinie publicate, încrederea cetățenilor în P.P. „ȘANSĂ” era în creștere constantă și a ajuns la cifra de circa 18% la nivel național.

A menționat că la alegerile locale generale din 05 noiembrie 2023, mii de alegători au votat în dreptul candidaților P.P. „ȘANSĂ”, iar în multe circumscripții în genere s-a desfășurat un boicot masiv din partea alegătorilor care refuză să participe la vot, astfel, alegătorii au fost privați de dreptul la alegeri libere și de a vota, iar candidații au fost lipsiți de dreptul de a fi aleși.

După închiderea secțiilor de vot la 05 noiembrie 2023 P.P. „ȘANSĂ” a înaintat în adresa CECER Briceni nr. 6 contestație cu privire la infirmarea alegerilor pe circumscripția corespunzătoare. Pe data de 08 noiembrie 2023 CECER Briceni nr. 6 a expediat în adresa contestatarului Hotărârea nr. 57 din 08 noiembrie 2023 prin care contestația depusă de P.P. „ȘANSĂ” a fost declarată inadmisibilă. Reclamantul nu a fost invitat la examinarea acestei proceduri administrative. Pe data de 08 noiembrie 2023 hotărârea CECER menționată supra a fost contestată, prin cerere prealabilă la organul electoral ierarhic superior – CEC. Prin hotărârea CEC din 12 noiembrie 2023 cererile prealabile la acest subiect au fost comasate într-o singură procedură și au fost declarate inadmisibile.

Reclamantul a subliniat că, prin hotărârea contestată a fost refuzată examinarea cererii anume a concurentului electoral P.P. „ȘANSĂ” cu referire la o problemă care vizează pe P.P. „ȘANSĂ” și cărui, fiind eliminat din alegeri, i s-au încălcat toate drepturile fundamentale, în special la alegeri libere și dreptul de a fi ales.

Astfel, reclamantul a considerat că confirmarea rezultatelor alegerilor fără participarea unui concurent electoral eliminat afectează direct P.P. „ȘANSĂ”, care la caz, a solicitat repararea dreptului vătămat în instanța de contencios administrativ.

Potrivit actului administrativ contestat, contestația a fost declarată inadmisibilă pe motiv că P.P. „ȘANSĂ” nu este subiect de depunere a contestației în temeiul art. 94 din Codul electoral, având în vedere că în baza dispoziției CSE nr. 92 din 03 noiembrie 2023 la toți candidații P.P. „ȘANSĂ” li s-a anulat înregistrarea, fiind pierdută calitatea de concurent electoral.

La fel, reclamantul a indicat că CEC a repetat argumentele din actele contestate, a interpretat și a aplicat eronat și abuziv prevederile legale, în contradicție cu circumstanțele de fapt și de drept.

A susținut că, în baza Hotărârii CEC nr. 1165 din 09 august 2023, P.P. „ȘANSĂ” a fost inclus în lista partidelor politice care au dreptul să participe la alegerile locale generale din 05 noiembrie 2023, la poziția nr. 52, hotărârea dată nefiind abrogată, iar P.P. „ȘANSĂ” nu a fost exclus din listă, motiv din care a considerat că organele electorale nu aveau nici un drept de a trata P.P. „ȘANSĂ”, ca subiect care nu are dreptul să depună contestații și să declare contestațiile inadmisibile.

Reclamantul a apreciat ca neîntemeiat argumentul CEC, precum că acest act pentru P.P. „ȘANSĂ” este cu efect consumat și nu se mai aplică pentru reclamant, deoarece atât timp, cât nu există o hotărâre subsecventă a CEC de modificare a hotărârii nr. 1165 din 09 august 2023 de eliminare a poziției P.P. „ȘANSĂ”, nimeni nu poate constata efectul inaplicabil al acestui act față de reclamant.

De asemenea, reclamantul a indicat că dispoziția CSE nr. 92 din 03 noiembrie 2023 a fost contestată în ordine de contencios administrativ, care la moment, se află în examinare în cadrul Curții de Apel Chișinău, nefiind o decizie definitivă și executorie cu privire la excluderea candidaților P.P. „ȘANSĂ” din alegeri sau anulat statutul de subiect electoral.

Mai mult, la ultimele ședințe ale CEC, P.P. „ȘANSĂ” a fost subiectul mai multor examinări, cu aplicarea diferitor sancțiuni în calitatea sa de subiect electoral, fapt reflectat în actele CEC. La fel, a indicat că, după adoptarea dispoziției CSE, CEC prin Hotărârea nr. 1550 din 08 noiembrie 2023 recunoaște explicit că, P.P. „ȘANSĂ” mai deține calitatea de concurent electoral.

Argumentul CEC precum că prin dispoziția CSE s-au făcut derogări de la Codul electoral și art. 101 alin. (5) nu mai este aplicabil este unul ilegal și abuziv. Prin dispoziția contestată CSE, nu s-au făcut derogări de la art. 101 din Codul electoral, iar însuși faptul sumării de către CSE a drepturilor unor organe electorale - această comisie s-a substituit acestora, astfel îi sunt direct aplicabile prevederile art. 101 alin. (5) Cod electoral.

Organul electoral era obligat să examineze contestația în fond o dată cu procedura de confirmare/infirmare a alegerilor în circumscripția corespunzătoare, iar refuzul nejustificat impune anularea actului administrativ cu emiterea unei noi soluții de organul ierarhic superior.

A mai susținut că, eliminarea candidaților prin aplicarea ștampilei „Retras” s-a efectuat abuziv până la soluționarea contestațiilor depuse și contrar prevederilor art.

101 alin. (5) din Codul electoral care prevede suspendarea de drept a oricăror hotărâri de acest gen.

Astfel, în ziua alegerilor, zeci de mii de cetățeni și alegători au fost lipsiți de dreptul fundamental de a alege candidatul preferat din partea P.P. „ȘANSĂ”, iar sute de candidați în fiecare circumscripție electorală au fost lipsiți de dreptul de a fi aleși.

După cum s-a menționat supra candidații din partea P.P. „ȘANSĂ”, reieșind din toate sondajele recente, autorizate de Comisia Electorală Centrală aveau șanse incontestabile de a obține mandate de primar și consilieri.

Dat fiind eliminarea abuzivă din buletinul de vot al candidaților P.P. „ȘANSĂ”, constată că rezultatele alegerilor din 05 noiembrie 2023 în circumscripția corespunzătoare sunt grav afectate și influențate. Or este evident faptul că dacă candidații P.P. „ȘANSĂ” rămâneau în buletinele de vot atunci rezultatele alegerilor erau să fie total diferite.

În condițiile în care pe data de 05 noiembrie 2023 în circumscripția corespunzătoare au fost eliminați abuziv din buletinul de vot candidații P.P. „ȘANSĂ”, acest fapt a influențat direct rezultatele alegerilor, fapt ce a generat distribuirea incorectă a mandatelor.

În aceste circumstanțe, consiliul electoral de circumscripție are temeiuri de fapt și de drept de a infirma alegerile în circumscripția corespunzătoare, conform competențelor revăzute la art. 174 din Codul electoral.

Organele electorale, la eliminarea unui concurent electoral din buletine s-au bazat pe un act administrativ abuziv și ilegal, act care nu are nimic cu procedurile electorale, emis de un organ care nu are astfel de competențe.

A susținut, că prin acest act administrativ contestatarul/reclamantul este prejudecat grav, și se încalcă drepturile fundamentale la alegeri libere, este restrâns dreptul fundamental de a fi ales, este restrâns grav dreptul la libera exprimare, este discriminat în raport cu alți concurenți electorali, nu i se asigură condiții echitabile la o campanie electorală în conformitate cu principiile constituționale și Codul electoral.

A mai indicat că prin aceste acțiuni, CSE și CEC au încălcat flagrant prevederile art. 6, art. 10, art. 11, art. 16, art. 14, art. 15 și art. 3 protocolul I al CEDO, precum și art. 2, art. 6, art. 32, art. 38, art. 41 și 54 din Constituția RM, Legea privind regimul stării de urgență, de asediu și de război. Codul electoral, depășindu-și grav competența.

Pe data de 24 februarie 2022 Parlamentul a adoptat hotărârea nr. 41 privind declararea stării de urgență. Motivul stării de urgență a fost declarat conflictul militar din țara vecină, pericolul securității regionale. Parlamentul a acordat competențe CSE reieșind din prevederile Legii nr. 212/2004 privind regimul stării de urgență, de asediu și de război. Aceste competențe au fost acordate în vederea soluționării problemelor stringente care reies exclusiv din situația care a generat instituirea stării de urgență. Starea de urgență a fost prelungită de multe ori. Prin hotărârea nr. 274 din 21 septembrie 2023 Parlamentul, la solicitarea CSE și Guvernului iarăși a fost prelungită starea de urgență încă pentru 60 de zile. Potrivit notei informative și declarațiilor Prim-ministrului în plenul Parlamentului necesitatea prelungirii stării de urgență a fost dictată de ostilitățile militare din Ucraina, suprapunerea cu criza energetică, potențiala criză a refugiaților, fapte ce pot afecta securitatea națională.

De asemenea s-a menționat că anterior atât Guvernul cât și CSE nu și-a depășit mandatul și nu a impus alte restricții ale drepturilor fundamentale, precum dreptul la întruniri etc. Nici în raportul CSE, nici în declarațiile Prim-ministrului din plen nu au fost oferite date și informații prin care s-ar constata anumite amenințări la securitatea națională generate de alegeri.

A remarcat că potrivit competențelor CSE, atribuite prin art. 2 al hotărârii Parlamentului nr. 41/2022, Comisia nu a fost abilitată cu careva competențe în materie electorală sau gestionare a proceselor electorale. Mai mult ca atât, conform hotărârii nr. 274/2023 de prelungire a stării de urgență, Parlamentul expres a indicat la art. 6 că prezenta stare de urgență nu afectează organizarea și desfășurarea alegerilor pe teritoriul RM. Acest fapt înseamnă că unicele organe competente rămân a fi doar Comisia Electorală Centrală și organele electorale inferioare, care sunt perfect funcționale să administreze procesul. În aceste circumstanțe constată faptul că CSE și-a depășit grav competențele delegate de Parlament implicându-se ilegal în procesul electoral din Republica Moldova și substituind organele electorale.

A remarcat că nici Legea nr. 212/2004, dar nici hotărârea Parlamentului nr. 41/2022 nu a acordat dreptul CSE de legiferare, de substituire a Parlamentului, de substituire a regulatorului principal în domeniul alegerilor - Comisia Electorală Centrală, autorități funcționale în totalitate.

După cum reiese din textul dispoziției, aceasta a fost adoptată în baza scrisorii nr. E/1 1772 din 03 noiembrie 2023 a Serviciului de Informații și Securitate (SIS). De asemenea, din textul dispoziției reiese că, chipurile, au fost identificate acțiuni ale „unor concurenți electorali, care atentează grav și într-o manieră ireversibilă asupra desfășurării neviciate a exercițiului electoral, prin alterarea masivă, la nivel național, a voinței libere a cetățenilor și utilizarea, în acest scop, a unor metode interzise de lege care nu corespund conceptului de desfășurare corectă a campaniei electorale”.

Comisia continuă, invocând următoarele: „SIS a identificat activități de influențare a proceselor electorale pe tot teritoriul țării în scopul promovării intereselor statului străin-Federația Rusă-prin intermediul unui grup criminal organizat condus de cetățeanul Ilan Șor”.

Comisia mai invocă că „...SIS de comun cu Inspectoratul General de Poliție, Centrul Național Anticorupție și Procuratura Anticorupție a depistat și a documentat oferirea către P.P. „ȘANSĂ”, care participă la alegerile locale generale din 05 noiembrie 2023 și este controlat de Ilan Șor, a fondurilor financiare în proporții deosebit de mari, de proveniență externă și utilizarea acestora de către concurentul electoral contrar procedurilor stabilite de legislație, prin subminarea proceselor democratice, implicit cele electorale (fonduri care au fost utilizate de către concurentul electoral pentru finanțarea ilegală a campaniei electorale pe coordonatele de corupere politică a candidaților, coruperea alegătorilor și manipularea opiniei publice).

P.P. „ȘANSĂ” categoric a respins insinuările CSE și cele ale SIS, ca fiind absolut false, deoarece ele se bazează pe niște informații care nu corespund atât circumstanțelor faptice ale cazului, cât și prevederilor legii.

P.P. „ȘANSĂ” a considerat că atât CSE, cât și SIS au dat dovada transformării lor în agenți electorali ai partidului de guvernământ, având un singur scop - ajutarea

acestui să scape, prin înlăturarea din cursa electorală, de un concurent electoral, care se află în ascensiune, fiind susținut masiv de poporul Republicii Moldova.

P.P. „ȘANSĂ” a constatat că anume CSE și SIS au viciat iremediabil procesele democratice din Republica Moldova, transformând alegerile din 05 noiembrie 2023 într-o farsă, care grav afectează negativ exprimare liberă a voinței poporului.

Este evident că prin interzicerea unui cerc larg de persoane de a candida în cadrul alegerilor se încalcă nu doar dreptul de a fi ales dar și dreptul de asociere, or cel care nu poate candida nu poate nici să se asocieze cu un partid pe lista căruia să candideze. Astfel constată depășirea cadrului constituțional prevăzut la art. 41 din Constituție, dar și la art. 11 din CEDO.

A susținut că, P.P. „ȘANSĂ” este o organizație care practică activitatea politică, fiind susținută de zeci de mii de cetățeni ai Republicii Moldova. Scopul oricărei activități politice este accesarea la putere pe cale constituțională pentru realizarea sarcinilor programatice. Atingerea acestui obiectiv este posibil doar pe calea participării în campanii electorale: prezidențiale, parlamentare, locale. Participarea în activitatea politică țară a avea posibilitatea participării la alegerile tuturor nivelelor, ar însemna profanarea dreptului la libera asociere și ar transforma activitatea politică într-un exercițiu lipsit de orice sens.

Corespunzător, statul este obligat să asigure tuturor actorilor politici posibilități egale pentru desfășurarea activității politice, inclusiv prin participarea la alegeri.

În prezentul caz, Republica Moldova, limitând ilegal și arbitrar participarea P.P. „ȘANSĂ” și candidaților acestui partid la alegerile locale din 05 noiembrie 2023, nu și-a îndeplinit obligațiunile ce reies din prevederile art. 11 din Convenție, prin ce vădit a încălcat dreptul P.P. „ȘANSĂ” și a candidaților acestuia la libera asociere.

Curtea Europeană a Drepturilor Omului a confirmat în repetate rânduri în jurisprudența sa că partidele politice sunt o formă de asociere necesară pentru buna funcționare a democrației și că, având în vedere importanța democrației în sistemul Convenției Europene a Drepturilor Omului, o asociație, inclusiv un partid politic, nu este exclus din domeniul de aplicare a protecției oferite de Convenție doar pentru că activitățile sale sunt văzute de autoritățile naționale ca subminând structurile constituționale ale statului și cerând restricții. Evident, situația generală din țară este un factor important într-o astfel de evaluare. În același timp, este necesar să se țină seama de standardele de dezvoltare a practicii democratice europene, așa cum s-a menționat deja în paragrafele precedente. Chiar și în cazul stării de urgență, trebuie respectate obligațiile internaționale ale statului și trebuie luate orice măsuri cu caracter excepțional care au un efect temporar clar definit în conformitate cu articolul 15 din Convenția Europeană a Drepturilor Omului.

Restricțiile asupra exercițiului unor drepturi sunt prevăzute expres în Legea Supremă și nu pot fi extinse. Orice restricție, înainte de a fi instituită, trebuie raportată la prevederile art. 54 din Constituție, care prevede că restrângerea trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății. (HCC nr. 20/2001).

Este neîndoielnic faptul că drepturile și libertățile trebuie exercitate în cadrul unor coordonate juridice, la care se adaugă cele morale, politice, profesionale, filozofice etc. În plus, însuși conceptul de libertate ține de respectarea drepturilor și

libertăților individuale, inclusiv a celor care se exercită în grup, și ale altor persoane. Posibilitatea juridică a stabilirii unor limitări răspunde nevoii de a asigura securitatea juridică a drepturilor și libertăților celorlalți, în perspectiva realizării intereselor lor individuale, naționale, de grup, a binelui public.

Declarația Universală a Drepturilor Omului, în art. 29 alin. (2), se referă la posibilitatea restrângerii exercițiului unor drepturi: în exercitarea drepturilor și libertăților sale, fiecare persoană este supusă: numai îngrădirilor stabilite de lege în scopul exclusiv al asigurării recunoașterii și respectului drepturilor și libertăților celorlalți și în vederea satisfacerii cerințelor juste ale moralei, ordinii publice și bunăstării generale, într-o soci- etate democratică.

În speța supusă judecării, autoritatea pârâtă a sfidat principiile constituționale cu privire la proporționalitatea restrângerii unui drept fundamental și neafectarea substanței dreptului.

Prin raportare a acestor cerințe la cauza dedusă judecării, nu încapă îndoială că prin sancțiunea dispusă de către pârât, Hotărârea CEC contestată reprezintă o ingerință disproporționată în substanța dreptului de a fi ales, drept garantat de legea fundamentală și de Convenția Europeană.

Reclamantul a atras atenția că situația premisă de sancționare a P.P. „ȘANSĂ” și eliminare a candidaților din alegeri nu are suport factual, reprezentând o distorsionare deliberată a realității, orientate spre hărțuirea unui concurent electoral.

Prin urmare, măsurile instituite de CSE nu urmăresc realizarea scopului creării acesteia și nu sunt rezonabile. Motiv pentru care, constată că dispoziția CSE dar și indicațiile ulterioare ale CEC nu puteau fi executate.

Potrivit unor concluzii preliminare ale misiunii internaționale de observare a alegerilor sub egida OSCE/ODIHR, de comun cu Parlamentul European și Congresul Autorităților Locale și Regionale ale Consiliului European, s-a indicat că anularea înregistrării tuturor candidaților electorali din partea P.P. „ȘANSĂ” în ajunul alegerilor printr-o dispoziție executivă a CSE nu a oferit un remediu legal eficient, a limitat alegerea pentru electorat și a rezultat în alegeri cu un singur concurent electoral în unele localități mai mici. În data de 4 octombrie, Parlamentul a adoptat modificările legale pentru a împiedica participarea la alegeri a anumitor persoane asociate cu un partid declarat neconstituțional pe termen de trei ani. Eficacitatea acestei măsuri este incertă fără evaluări individualizate și limitări graduale a interdicției de a participa la alegeri, îndeosebi în cazul persoanelor care sunt bănuite de anumite infracțiuni electorale, dar nu sunt nici urmărite penal, nici condamnate.

Efectul stării de urgență asupra procesului electoral și mandatul larg al CSE sunt îngrijorătoare. Hotărârea Parlamentului cu privire la starea de urgență acordă Comisiei autoritatea să restricționeze adunările, să reglementeze utilizarea telecomunicațiilor și să combată dezinformarea, știri false și discursuri instigatoare la ură. Dispozițiile Comisiei nu fac obiectul controlului de constituționalitate, ci doar a controlului normativ ca parte a procedurii de contencios administrativ.

Conform dreptului internațional al drepturilor omului, dezinformarea sau informarea falsă nu constituie motive legitime pentru restricționarea libertății de exprimare atâta timp cât aceste acțiuni nu promovează ura, ce constituie instigare la ostilitate, violență și discriminare. Mai mult, restricțiile trebuie să fie potrivite și

proporționale pentru a atinge scopul legitim prin utilizarea măsurilor restrictive minimale.

Urmare celor expuse supra, în acest caz de grave încălcări ale legislației și principiilor internaționale, consideră că urmează a fi aplicate direct prevederile tratatelor internaționale și Legea Supremă a Republicii Moldova cu privire la garantarea dreptului la alegeri libere și dreptul de a fi ales.

Astfel autoritatea reclamantă a concluzionat: că autoritatea pârâtă a adoptat un act administrativ contrar legii; forma și conținutul actului administrativ contravine prevederilor imperative ale legii; la examinarea procedurii administrative contestatarul nu a fost invitat și audiat fiind încălcate drepturile procedurale, de a se apăra și a prezenta probe; reclamantul a fost tratat de către autoritatea pârâtă cu dispreț, ură și prejudecată din motive politice, fapt ce violează principiul bunei credințe și imparțialității; prin declararea contestației inadmisibile, autoritatea pârâtă, contrar prevederilor legale și circumstanțelor de fapt, a limitat dreptul reclamantului la un proces echitabil, acces la justiție, la un recurs efectiv și la dreptul de a cere restabilirea dreptului vătămat.

În condițiile în care nu toți concurenții electorali au avut posibilitate de a participa la alegeri, iar alegătorii nu au putut exprima liber votul, consideră că rezultatele alegerilor au fost influențate grav cu distribuirea incorectă a mandatelor. Aceste circumstanțe sunt suficiente pentru a infirma alegerile locale în circumscripția corespunzătoare. (f.d. 3-45)

A menționat că, autoritatea pârâtă, CECER Briceni nr. 6, fiind notificată despre acțiunea în contencios administrativ formulată de către P.P. „ȘANSĂ” împotriva hotărârii CECER Briceni nr. 6 cu nr. 57 din 08 noiembrie 2023; obligarea CECER Briceni nr. 6 să examineze contestația în fond și să infirme rezultatele alegerilor generale locale în circumscripția electorală raională Briceni nr. 6; obligarea CECER Briceni nr. 6 să solicite CEC aplicarea prevederilor art. 176 din Codul electoral și declararea alegerilor locale nule în această circumscripție electorală, a prezentat referința potrivit căreia în temeiul prevederilor art. 101 alin. (6) din Codul electoral a solicitat declararea contestației ca fiind inadmisibilă, relevând următoarele.

Prin hotărârea contestată nr. 57 din 08 noiembrie 2023, CECE Briceni nr. 6 a declarat contestația P.P. „ȘANSĂ” inadmisibilă, ori conform art. 93 alin. (2) lit. a) din Codul electoral nr. 325/2022: „Contestația se declară inadmisibilă, în special, când a fost depusă de un alt subiect decât cel stabilit la art. 94 alin. (1) și (2) sau de o persoană fără împuterniciri în acest sens”.

Prin dispoziția nr. 92/023 a CSE s-a dispus anularea înregistrării concurenților electorali desemnați de P.P. „ȘANSĂ” în cadrul alegerilor locale generale din 5 noiembrie 2023. La data de 03 noiembrie 2023, CEC a adoptat hotărârea nr. 1543/2023 prin care s-a dispus aducerea la cunoștință a organelor electorale conținutul dispoziției vizate și procedura de executare a acesteia, inclusiv prin revocarea hotărârilor de confirmare a reprezentanților în cadrul organelor electorale și a persoanelor de încredere ale concurenților electorali din partea P.P. „ȘANSĂ”.

Deci, fiind anulată înregistrarea tuturor candidaților, P.P. „ȘANSĂ” nu mai deține statut de concurent electoral și nici nu poate să-l obțină în cadrul scrutinului din motivul că termenul legal stabilit pentru înregistrarea candidaților a expirat. Din

cea ce în mod implicit reiese faptul că partidul vizat nu mai poate participa la alegerile locale generale din 2023.

A mai atenționat, că prin contestația depusă la organul electoral, de altfel și prin cea depusă în instanța de judecată în baza acțiunii în contestare, reclamantul a formulat critici vizavi de actul CSE. Or, aprecierea legalității actului respectiv nu ține de competența organului electoral, motiv pentru care nici nu putea fi primită spre examinare în fond.

De altfel, CECER Briceni nr. 6 și-a onorat obligațiile legale și a executat prevederile dispoziției nr. 92 a CSE, conform procedurii stabilite de către Comisia Electorală Centrală. De asemenea, nu poate fi reținut argumentul potrivit căruia reclamantul nu a fost invitat în ședința organului electoral.

În conformitate cu art. 93 alin. (d) din Codul electoral, verificând din oficiu admisibilitatea contestației, CECER Briceni nr. 6 constată că o dată cu pierderea calității de concurent electoral, subiectul în cauză nu poate pretinde încălcarea drepturilor electorale vătămăte, inclusiv revendicarea acestora în cadrul procedurii administrative electorale. Astfel, reieșind din cele expuse supra se atestă faptul că P.P. „ȘANSĂ” nu este subiectul abilitat cu dreptul înaintării contestațiilor în materie electorală, ceea ce denotă caracterul inadmisibil al revendicărilor înaintate. În aceeași ordine de idei nu este justificată solicitarea reclamantului de a obliga CECER Briceni nr. 6 să solicite CEC aplicarea prevederilor art. 176 din Codul electoral

A atenționat că, prin dispoziția nr. 92 din 3 noiembrie 2023, CSE a reținut mai multe încălcări ale legislației anume din partea reclamantului. Astfel, încălcarea de către acest partid politic a prevederilor Codului electoral nu poate constitui temei pentru a satisface cerințele contestatarului.

Prin încheierea din 14 noiembrie 2023 a Judecătoriei Edineț, sediul central a fost atras în calitate de terț – CEC în cadrul examinării prezentei cauzei.

Prin hotărârea din 15 noiembrie 2023 a Judecătoriei Edineț, sediul central s-a admis parțial acțiunea înaintată de P.P. „ȘANSĂ” către CECER Briceni nr. 6 privind anularea actului administrativ și obligarea emiterii actului administrativ privind infirmarea rezultatelor alegerilor generale locale cu solicitarea CEC aplicarea prevederilor art.176 din Codul electoral. S-a anulat hotărârea nr. 57 din 08 noiembrie 2023 a CECER Briceni nr. 6. S-a respins acțiunea în partea solicitării obligării CECER Briceni nr. 6 să infirme rezultatele alegerilor generale locale în circumscripția electorală raională Briceni nr. 6 și să solicite CEC aplicarea prevederilor art. 176 din Codul electoral și declararea alegerilor locale nule în această circumscripție electorală.

La 17 noiembrie 2023, ora 08:18, CECER Briceni nr. 6 a înaintat apel nemotivat împotriva hotărârii din 15 noiembrie 2023 a Judecătoriei Edineț, sediul central, solicitând casarea acesteia cu rejudecarea cauzei și declararea contestației ca fiind inadmisibilă. La 18 noiembrie 2023, ora 09:23 a fost depusă motivarea apelului, solicitând emiterea unei noi decizii potrivit căreia contestația în mod principal să fie declarată inadmisibilă, iar în cazul în care instanța de apel va considera că cererea de chemare în judecată a contestatarului totuși îndeplinește condițiile de admisibilitate, în mod secundar să fie respinsă ca neîntemeiată.

Prin decizia din 18 noiembrie 2023 a Curții de Apel Bălți, s-a casat integral hotărârea din 15 noiembrie 2023 a Judecătoriei Edineț, sediul central și s-a emis o

nouă decizie, prin care, s-a declarat inadmisibilă acțiunea înaintată de P.P. „ȘANSĂ” către CECER Briceni nr. 6, terț CEC privind anularea actului administrativ și obligarea emiterii actului administrativ privind infirmarea rezultatelor alegerilor generale locale și solicitarea CEC aplicarea prevederilor art. 176 din Codul electoral.

În motivarea soluției adoptate, făcând referire la prevederile art. 207 alin. (2) lit. e) din Codul administrativ, instanța de apel a statuat că admisibilitatea acțiunii în contencios administrativ, în special, nu se limitează doar la temeiurile menționate ci urmează să însușească în condițiile Codului administrativ exercitarea efectivă a unui control de legalitate, veritabil bazat pe temeiuri concludente și serioase.

Instanța de apel a indicat că sintagma „în special”, denotă caracterul neexhaustiv al temeiurilor de inadmisibilitate a acțiunii și în același timp oferă un drept exclusiv al judecătorului de a filtra acțiunile în contencios administrativ, inclusiv sub aspectul verificării obiectului acțiunii în contencios administrativ, și anume, dacă actul contestat, cade sub incidența Codului administrativ.

Instanța de apel a subliniat că reglementări similare cu privire la admisibilitate, la caz a contestațiilor, sunt stipulate la art.93 Cod electoral, ce stabilesc că: organele electorale verifică din oficiu dacă sunt întrunite condițiile pentru admisibilitatea contestației. Dacă este inadmisibilă, contestația se declară ca atare prin hotărâre a organului electoral.

Instanța de apel a conchis că în urma anulării înregistrării tuturor candidaților P.P. „ȘANSĂ” la alegerile locale generale din 05 noiembrie 2023, ultimul nu mai deține statut de concurent electoral și nici nu poate să-l obțină în cadrul scrutinului în cauză, din motiv că termenul legal stabilit pentru înregistrarea candidaților a expirat, respectiv partidul politic vizat nu mai poate participa la alegerile locale generale din 2023.

Respectiv, instanța de apel a reținut că odată cu pierderea calității de concurent electoral, subiectul în cauză nu poate pretinde încălcarea drepturilor electorale vătămate, inclusiv revendicarea acestora în cadrul procedurii administrative electorale.

Instanța de apel a indicat că P.P. „ȘANSĂ” nu este subiectul abilitat cu dreptul înaintării contestațiilor în materie electorală, ceea ce denotă caracterul inadmisibil al revendicărilor din acțiune.

Instanța de apel a notat că, în circumstanțele în care acțiunea în contencios administrativ nu întrunește condițiile procedurale pentru a fi apreciată ca fiind admisibilă, instanța de fond greșit a purces la examinarea și soluționarea fondului cauzei, deoarece chestiunile de procedură preced fondul acțiunii în contencios administrativ.

De asemenea, instanța de apel a reiterat că, în speță obiect al examinării în prezenta cauză, constituie hotărârea nr.57 din 08 noiembrie 2023 a Consiliului Electoral al Circumscripției Electorale Briceni nr.6, respectiv instanța investită cu examinarea apelului împotriva hotărârii din 15 noiembrie 2023 a Judecătoriei Edineț, sediul central, nu are competența de a da apreciere dispoziției CSE nr.92 din 03 noiembrie 2023, la care face trimitere reclamantul, or, aceasta excedă obiectul examinării.

La data de 19 noiembrie 2023, P.P. „ȘANSĂ” a depus la Curtea Supremă de Justiție, prin intermediul poștei electronice, cerere de recurs împotriva deciziei din 18 noiembrie 2023 a Curții de Apel Bălți.

În motivarea recursului a reiterat circumstanțele de fapt și de drept ale speței, similare celor cuprinse în cererea de chemare în judecată și cererea de apel.

Suplimentar a menționat că instanța de fond corect a apreciat faptul că recurentul este subiect de contestare a actelor organelor electorale dat fiind că nu a fost exclus din lista partidelor care participă la alegerile locale, aprobate de CEC. Fără o justificare legală expresă, prin interpretare subiectivă a legii, instanța de apel a ignorat această circumstanță de fapt casând integral hotărârea instanței de fond.

A indicat că, prin declararea acțiunii ca inadmisibilă, instanța de apel, de fapt, a respins contestația recurentului, prin acceptarea necondiționată a poziției intimatului, fără nicio verificare minuțioasă a corespunderii acestei poziții cadrului legal și circumstanțelor de fapt.

De asemenea, consideră că instanța de apel nu a examinat cerințele și argumentele P.P. „ȘANSĂ” referitor la legalitatea actului contestat, referitor la procedura adoptării și alte circumstanțe, pentru caz.

A apreciat soluția și argumentele instanței de apel ca fiind neîntemeiate și adoptate în contradicție cu circumstanțele cauzei.

Recurentul a invocat că contrar cadrului legal instanța de apel a acceptat necondiționat poziția CEC precum că P.P. „ȘANSĂ” nu este subiect de a depune contestație deoarece a fost eliminat din alegeri. Este o abordare total abuzivă și neîntemeiată, or instanța de fond nici nu a dat apreciere argumentelor înaintate iar analiza juridică a fost superficială și contrar interpretării și aplicării corecte a legii.

Recurentul a indicat că instanța de apel a ignorat faptul că recurentul a contestat decizia prin care a fost anulată înregistrarea și norma legală care prevede expres că în asemenea cazuri executarea se suspendă de drept.

A menționat că este absolut neîntemeiată soluția să nu permiți unui concurent electoral să conteste rezultatele alegerilor din motivul că a fost, efectiv, eliminat din alegeri, iar dacă este eliminat deja nu mai este subiect de contestare. Consideră că se constată un cerc vicios care duce direct la eliminarea unui drept garantat de acces la justiție. În cazul în care sunt unele neconcordanțe în lege instanța este obligată să aplice direct prevederile art. 6 al CEDO și Constituția RM.

În conformitate cu art. 95 alin. (1) din Codul electoral, în perioada electorală, termenul general de depunere a contestațiilor este de 3 zile, care se calculează începând cu ziua următoare zilei în care a fost săvârșită acțiunea, a fost identificată inacțiunea sau a fost adoptată hotărârea.

Alineatul 8 al aceluiași articol stipulează că, înaintarea acțiunilor în contencios administrativ, precum și exercitarea căilor de atac împotriva actelor judecătorești se efectuează în termenul stabilit la alin. (1).

Decizia Curții de Apel Bălți a fost pronunțată public la 18 noiembrie 2023, și conform extrasului din poșta electronică la adresa „partidulsansa@gmail.com”, decizia motivată a fost notificată recurentului la 18 noiembrie 2023, ora 16:22 (f.d. 229).

Astfel, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție consideră că, în speță, calea de atac în ordine de recurs a fost demarată în interiorul termenului legal, deoarece cererea de recurs a fost depusă prin poșta electronică la 19 noiembrie 2023.

Examinând temeiurile invocate în recursul depus de P.P. „ȘANSĂ”, în raport cu materialele cauzei, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție îl consideră inadmisibil, din următoarele motive.

În conformitate cu art. 245¹ alin. (1) și (3) din Codul administrativ, recursul este admis dacă:

a) interpretarea legii din hotărârea sau decizia contestată este contrară jurisprudenței uniforme a Curții Supreme de Justiție;

b) prin admiterea recursului, se schimbă sau se consolidează jurisprudența Curții Supreme de Justiție;

c) hotărârea sau decizia vizează drepturile persoanei care nu a fost atrasă în proces;

d) hotărârea sau decizia este arbitrară sau se bazează în mod determinant pe aprecierea vădit nerezonabilă a probelor;

e) a fost admis neîntemeiat un apel introdus tardiv;

f) instanța nu a fost compusă potrivit legii sau hotărârea a fost pronunțată cu încălcarea competenței jurisdicționale.

Aprecierea probelor dată de prima instanță și instanța de apel este obligatorie pentru instanța de recurs, cu excepția cazului în care se invocă temeiul de la alin. (1) lit. d) sau a cazului în care Curtea Supremă de Justiție examinează cauza după trimitere la rejudecare. La examinarea recursului într-o cauză care a fost trimisă anterior la rejudecare pot fi prezentate probe noi dacă acestea au fost restituite nejustificat sau nu au fost reclamate de către instanța de judecată contrar prezentului cod.

În sensul art. 246 alin. (1) din Codul administrativ, Curtea Supremă de Justiție examinează din oficiu admisibilitatea cererii de recurs. Dacă recursul este inadmisibil, completul din 3 judecători adoptă o încheiere irevocabilă. Încheierea privind inadmisibilitatea recursului, care conține sumar faptele cauzei, motivele și temeiul inadmisibilității, se publică pe pagina web oficială a Curții Supreme de Justiție și se comunică părților.

Alineatul (2) al aceluiași articol statuează la lit. a¹) că, recursul se declară inadmisibil în special când nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 245¹.

Din analiza acestor prevederi, rezultă că admisibilitatea/inadmisibilitatea recursului, în special, urmează să însușească în condițiile Codului administrativ exercitarea efectivă a unui control de legalitate, veritabil bazat pe temeiuri concludente și serioase. Astfel, normele precitate oferă un drept exclusiv al instanței de recurs de a filtra cererile de recurs care nu prezintă o motivare suficient de serioasă.

În această ordine de idei, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție reține că, Codul administrativ dezvoltă nu doar caracterul nedevolutiv al recursului, dar și cerința de seriozitate a cererii din perspectiva invocării unor veritabile și esențiale încălcări de drept procedural și material capabile să răstoarne deciziile instanței de apel contestate sau, după caz, hotărârile Curții de Apel ca primă instanță într-o eventuală examinare în fond și invocare ex officio a erorilor de drept.

Completul Curții Supreme de Justiție notează că pentru a trece testul de admisibilitate, cererea de recurs trebuie să conțină o motivare convingătoare și întemeiată în condițiile nominalizate mai sus. În consecutivitate, motivarea cererii de recurs în circumstanțele expuse se referă la formalitățile pe care trebuie să le întrunească cererea în vederea rezistării testului și filtrului de admisibilitate.

Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție atestă că motivele de casare, invocate în recurs de către P.P. „ȘANSĂ”, nu se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 245¹ din Codul administrativ, deoarece se referă la dezacordul recurentului cu soluția pronunțată de către Curtea de Apel Bălți și nu relevă interpretarea contrară a legii și aplicarea eronată a normelor de drept material sau procedural sau că aceasta s-ar baza în mod determinant pe aprecierea vădit nerezonabilă a probelor, respectiv nu constituie temei de casare a deciziei recurate.

Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție menționează că recursul depus de P.P. „ȘANSĂ”, conține obiecții de fapt și de drept similare celor expuse în cererea de chemare în judecată și cererea de apel, care au fost analizate de către prima instanță și Curtea de Apel Bălți, fiind apreciate corespunzător.

În consecință, nu există aparența unei încălcări a dreptului recuratei la soluționarea tuturor argumentelor cu privire la judecarea cauzei în instanța de apel, în modul în care este garantat de art. 6 § 1 al Convenției.

Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție notează faptul că dezvoltarea recursului trebuie să cuprindă o motivare corespunzătoare, în sensul arătării cu claritate a acelor critici, care sunt de natură a învedera netemeinicia hotărârii/deciziei și care se încadrează în temeiurile prevăzute la art. 245¹ din Codul administrativ. Nu este suficientă simpla expunere a circumstanțelor faptice ale cauzei, fiind necesară motivarea recursului cu indicarea motivelor de netemeinicie pe care se bazează, precum și dezvoltarea lor. Motivarea recursului însemnând nu doar exprimarea nemulțumirii față de actul de dispoziție pronunțat în apel, ci expunerea tuturor motivelor pentru care, din punctul de vedere al părții, instanța a pronunțat o hotărâre neîntemeiată. Recursul nu se poate limita la o simplă indicare a textelor de lege, ci implică determinarea greșelilor imputate Curții de Apel Bălți și o minimă argumentare a criticii în fapt și în drept, precum și indicarea probelor pe care se bazează aceste critici.

Simpla trimitere la un text de lege, fără explicarea pretensei interpretări și/sau aplicări eronate a prevederilor legale de către Curtea de Apel Bălți, nu echivalează cu un argument. Dacă ar proceda la examinarea unei asemenea pretins argument, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție s-ar substitui autorului recursului, fapt care ar echivala cu un control efectuat din oficiu.

Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție accentuează că admisibilitatea recursului trebuie privită și în contextul rolului și funcției legale a instanței judecătorești supreme care constă, în special, în asigurarea și interpretarea uniformă a legilor la examinarea cauzelor de contencios administrativ. Astfel, motivarea oricărei cereri de recurs trebuie să țină cont pentru a trece filtrul de admisibilitate și a avea succes, de aceste însușiri de ordin legal fundamental.

În acest sens, CtEDO în jurisprudența sa constantă statuează că dreptul de acces la instanțe nu este absolut. Există limitări implicit admise [Golder împotriva Regatului Unit, pct. 38; Stanev împotriva Bulgariei (MC), pct. 230]. Acesta este în

special cazul condițiilor de admisibilitate a unui recurs, întrucât prin însăși natura sa necesită o reglementare din partea statului, care se bucură în această privință de o anumită marjă de apreciere (Luordo împotriva Italiei, pct. 85). Condițiile de admisibilitate ale unui recurs pot fi mai stricte decât pentru un apel (Levages Prestations Services împotriva Franței, pct. 45). Curtea a mai reiterat că modul de aplicare a articolului 6 procedurilor în fața instanțelor ierarhic superioare depinde de caracteristicile speciale ale procedurilor respective, urmând de ținut cont de totalitatea procedurilor în sistemul de drept național și de rolul instanțelor ierarhic superioare în acest sistem. (Botten v. Norway, hotărâre din 19 februarie 1996, Reports 1996-1, p. 141, § 39). La fel, conform jurisprudenței CtEDO, procedurile cu privire la admisibilitatea căii de atac și procedurile care implică doar chestiuni de drept, și nu chestiuni de fapt, pot fi conforme cu cerințele articolului 6 § 1 (a se vedea Helmers c. Suediei 09 octombrie 1991, § 31, Seria A, nr. 212-A).

În circumstanțele menționate, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a declara inadmisibil recursul depus de P.P. „ȘANSĂ”.

Conform art. 98 alin. (1) pct. 4) din Codul electoral și în conformitate cu art. 230 și art. 246 din Codul administrativ, Completul de judecată al Curții Supreme de Justiție

d i s p u n e:

Recursul depus Partidul Politic „ȘANSĂ” se declară inadmisibil.
Încheierea este irevocabilă.

Președinte, judecător

Aliona Miron

Judecători

Ion Malanciuc

Diana Stănilă